

Ur JO:s ämbetsberättelse 1967

1. Taxeringsnämndsordförandens skyldighet att bereda skattskyldig tillfälle att yttra sig innan avvikelse från självdeklarationen beslutas

JO har vid inspektion konstaterat följande fall, där tidsnöd åberopats: En taxeringsnämnd hade taxerat en skattskyldig med avvikelse från hans självdeklaration såvitt gällde hans inkomst av äggförsäljning och avdrag för bilkostnader. Den skattskyldige hade inte beretts tillfälle att yttra sig innan beslutet fattades. Som förklaring meddelade taxeringsnämndens ordförande att fråga om höjning av den deklarerade inkomsten av äggförsäljning uppkommit först vid deklarationens behandling på taxeringsnämndens slutsammanträde och att det då var för sent att kommunicera med den skattskyldige.

JO yttrar härom:

Av utredningen i ärendet framgår att avvikelserna från L:s självdeklaration icke voro av sådan beskaffenhet att kommunikation kunnat underlätas på grund av innehållet i andra meningen i 65 § taxeringsförordningen. Fråga uppkommer då huruvida det likväl kunde anses ursäktligt att icke bereda L. tillfälle att yttra sig, innan taxeringen avgjordes. Med anledning av den av ordföranden lämnade förklaringen erinras att det — se Hedborg m. fl.: Taxeringshandbok s. 196 — icke är avsett att "taxeringsnämnden skall få underlåta att bereda skattskyldig tillfälle avge yttrande enbart därför att taxeringsnämndens arbete blivit försenat eller dyl.". Taxeringsnämndens arbete måste följaktligen planläggas och

genomföras på ett sådant sätt, att även den sist granskade deklarationen hinner behandlas i enlighet med taxeringsförordningens bestämmelser. Det ankommer därvid på ordföranden att tillse att nämndens arbete blir utfört inom behörig tid och på ett tillfredsställande sätt (jfr 7 § 7) taxeringsförordningen). Ordföranden har synbarligen icke iakttagit detta, eftersom åtminstone frågan om L:s inkomst av äggförsäljning icke beaktats förrän vid taxeringsnämndens slutsammanträde.

2. Vem skall svara för underrättelser om beslutade avvikelser när kronoombud verkställt granskningen?

JO har observerat, att i ett taxeringsdistrikt underrättelser om beslutade avvikelser inte blivit vare sig utskrivna eller expedierade i en rad fall, där deklarationerna granskats av kronoombudet.

Om ordförandens skyldigheter i sådant avseende har JO yttrat följande:

I fråga om uppdelning av arbetet i taxeringsnämnd mellan ordföranden och kronoombudet innehåller taxeringsförordningen bl. a. följande föreskrifter: Enligt 7 § 4) skall ordföranden mottaga och granska deklarationer, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att deklarationer av enkel beskaffenhet efter ordförandens bestämmande granskas allenast av kronoombudet. Enligt 9 § har kronoombud till åliggande att, oavsett den ordföranden tillkommande granskningsskyldigheten, granska alla inkommande självdeklarationer, uppgifter och andra handlingar, dock att länsstyrelsen må medgiva, att deklaration av enkel

beskaffenhet efter ordförandens bestämmande granskas allenast av denne.

Innebörden av dessa föreskrifter är uppenbarligen att inkomna deklARATIONER m. fl. handlingar normalt skall granskas av både ordföranden och kronoombudet. Endast för det fall att länsstyrelsen (ÖÄ) lämnat medgivande härtill må ordförande bestämma att han eller kronoombudet ensam skall granska deklARATIONER av enkel beskaffenhet.

I fråga om den vidare handläggningen av taxeringarna föreskrives bl. a. följande. Beslut om taxering, så ock annat beslut, som innefattar avgörande i sak, må icke fattas av taxeringsnämnd, såvida icke ordföranden och minst två andra ledamöter är tillstädes (63 §). Har självdeklARATION icke blivit följd vid taxeringen, skall deklARATIONEN förses med uppgift om avvikelserna och skälen därfor. Tillika skall till den skattskyldige sändas underrättelse om i vilka hänseenden deklARATIONEN frångåtts samt om skälen härför (69 § 1 mom.). Underrättelse skall undertecknas av taxeringsnämndens ordförande (69 § 4 mom.). Slutligen skall här tilläggas att det enligt 7 § 6) taxeringsförordningen är en huvuduppgift för taxeringsnämndens ordförande att utöva kontroll till ledning för en noggrann och tillförlitlig taxering.

Med tillämpning av de bestämmelser för vilka ovan redogjorts skulle rätteligen ordföranden, sedan kronoombudet granskat S:s deklARATION och gjort de anteckningar, som granskningen föranlett, själv ha föredragit eller låtit kronoombudet föredraga deklARATIONEN i taxeringsnämnden, som haft att besluta om S:s taxering. Härefter hade det ankommit på ordföranden att ombesörja att underrättelse om avvikelse från deklARATIONEN utskrevs och tillställdes S. I förevarande fall synes

dessutom förhållandena ha varit sådana att S. innan avvikelse beslöts borde jämlikt 65 § taxeringsförordningen ha fått tillfälle att inkomma med yttrande i frågan.

Såsom framgår av det anförda har ordföranden i flera hänseenden åsidosatt vad som enligt taxeringsförordningen ålegat honom i egenskap av ordförande i taxeringsnämnden. Framförallt är anmärkningsvärt att han inte ansett sig ha något ansvar för den vidare handläggningen av de deklARATIONER, som förstahandsgranskats av kronoombudet. Med hänsyn till de stora krav som i taxeringssammanhang ställs på de skattskyldiga, kan med särskild skärpa hävdas angelägenheten av att taxeringsfunktionärerna nogsamt ställer sig till efterrättelse de föreskrifter i taxeringsförordningen, som reglerar taxeringsarbetet. Om så inte sker är risken stor för att förtroendet för taxeringsnämnden och tilltron till taxeringsförbundet allvarligt rubbas.

3. Taxeringsnämndsordförande får ej sätta kronoombud i sitt ställe

En TO hade vid förfall på grund av sjukdom satt ett kronoombud i sitt ställe att leda taxeringsnämndens sammanträde.

Förfarandet har ansetts som felaktigt med följande motivering: Enligt 63 § taxeringsförordningen är taxeringsnämnd ej beslutför utan närvaro av ordföranden i annat fall än när denne skall avträda på grund av jäv. Därav torde följa att sammanträde med taxeringsnämnd icke heller kan hållas utan närvaro av ordföranden. Om ordföranden är tillfälligt förhindrad delta i sammanträdet, får detta uppskjutas till senare tillfälle. Skulle ordförande på grund av sjukdom eller eljest bliva

varaktigt förhindrad fullgöra taxeringsuppdrag, ankommer det på länsstyrelsen att förordna ny ordförande i nämnden.

4. Taxeringsintendentens uppgifter i mål om utdömande av vite

Handläggningen av mål om utdömande av taxeringsviten står ofta i blickpunkten vid JO:s inspektionsverksamhet. I årets ämbetsberättelse omnämnes två fall då en länsstyrelse dömt ut förhållandevis höga viten — 1.000 kronor. Av akterna i målet framgick inte anledningen till de skattskyldigas försummelse att avge självdeklaration och ej heller något om deras personliga förhållanden. Av länsstyrelsens redogörelse för målen fann JO visserligen att utdömandet av vitesbeloppen i båda fallen varit sakligt befogat men tillade.

Beträffande förfarandet vid handläggningen av de två vitesärendena vill jag — under hänvisning till vad som anförts i JO:s ämbetsberättelse 1964 s. 570 o. f. — framhålla vikten av att taxeringsintendenten i sin framställning till länsstyrelsen i dylika ärenden angiver de skäl, som gjort framställningen påkallad. Då länsstyrelsen i sådant ärende har att pröva, om vitesföreläggande var befogat, om laga förfall förelegat och om vitesbeloppet är skäligt, bör intendenten i sin framställning lämna upplysningar om de förhållanden, som motivera att vite uttages med belopp som avses med framställningen. Det är av särskild vikt att upplysningar härom lämnas i framställningen och icke inhämtas under hand, t. ex. genom lån av intendents akt. Om uppgifterna lämnas i framställningen, får den, mot vilken vitet riktar sig, tillfälle att bemöta skälen och eventuellt korrigera eller komplettera des-

sa, när länsstyrelsen bereder honom tillfälle att yttra sig över framställningen. En ytterligare anledning till att taxeringsintendenten i sin framställning bör ange alla de omständigheter, som föranlett framställningen är, att desamma härigenom bliva tillfredsställande dokumenterade. Av handlingarna i ett av förevarande ärenden framgår icke alls och i det andra allenast delvis arten och omfattningen av den utredning, som föregått länsstyrelsens beslut.

5. Taxeringsintendentens befattning med anmälningar till åtal

Vid inspektion av en länsstyrelse har JO uppmärksammat att anmälningar från 1965 års taxeringsnämnder om deklara-tionsförsummelse överlämnats till åklagare företrädesvis först under september och oktober 1965. Denna iakttagelse föranledde JO att påpeka att lagstiftaren synes ha avsett att deklara-tionsförsummelse skall föranleda anmälan till åtal i omedelbar anslutning till att försummelsen iakt-tas.

Vid inspektion av en annan länsstyrelse i maj 1966 uppmärksammade JO att 409 fall av misstanke om brott mot skatte-strafflagen, som anmälts av 1965 års taxeringsnämnder, ännu inte granskats av förste taxeringsintendenten för eventuell vidarebefordran till åklagare. JO framhåller att det från olika synpunkter är angeläget att sådana anmälningar behandlas skyndsamt.

6. Taxeringsintendentens reservationsbesvär

En av JO föranstaltad undersökning hos en länsstyrelse rörande förekomsten av s. k. reservationsbesvär från taxerings-

intendent gav vid handen att sådana år 1965 förekom i tämligen betydande omfattning (70 stycken, varav 20 dock sedermera återkallats). Som förklaring åberopas arbetsbelastningen på taxeringssektionen.

JO har här gjort ett intressant principuttalande av följande innehåll.

Tillkomsten av bestämmelsen i 76 § taxeringsförordningen om taxeringsintendents rätt att anföra besvär hos prövningsnämnden intill utgången av april månad året efter taxeringsåret medförde i förhållande till vad som gällde enligt 1928 års taxeringsförordning att besvärstiden utsträcktes med fyra månader. Av förarbetena till taxeringsförordningen framgår att besvärstiden bestämts huvudsakligen med hänsyn till arbetsgången på taxeringssektionerna å ena sidan och de skattskyldigas berättigade anspråk att inom rimlig tid erhålla kännedom om skattekrav, som framställts från företrädare för det allmänna, å den andra. Därjämte har beaktats intresset av att undvika anhopningar av mål mot slutet av prövningsnämndens arbetsperiod. Genomgående förutsattes av taxeringssakkunniga, av departementschefen och av bevillningsutskottet att tidigare ymnigt florendera reservationsbesvär genom besvärstidens förlängning skulle försvinna. Någon uttrycklig föreskrift härom finns dock ej i taxeringsförordningen. Icke desto mindre måste förekomsten av reservationsbesvär anses rimma illa med förefintliga bestämmelser. Om nämligen intendenten inom föreskriven besvärstid inger en besvärslaga utan angivande av vare sig yrkande eller grund innebär detta i realiteten att han självsvåldigt förlänger sin besvärstid intill dess besvären kompletteras i dessa hänseenden. Dessför-

innan kan ju den skattskyldige icke bemöta besvären och de kunna icke heller avgöras i prövningsnämnden. Ett remedium mot dylika besvär kunde tänkas i den formen att prövningsnämnden ägde befogenhet att omedelbart avvisa besvär, som icke ens innefattade ett yrkande. Emellertid framgår av 112 § andra stycket taxeringsförordningen att så ej kan ske, innan tillfälle beretts klaganden att i angivna hänseenden fullständiga sin besvärsskrift. Man kan antaga att lagstiftaren i första hand haft de skattskyldigas besvärslagor i åtanke vid utformningen av detta stadgande men bestämmelsen gör ingen åtskillnad mellan de båda parterna i taxeringsprocessen. Även taxeringsintendent skall således få tillfälle att komplettera ingivna besvär innan målet kan företagas till avgörande i prövningsnämnden (se RÅ 1962 ref. 34). I samma mån som taxeringsintendenten utsträcker sin besvärstid, inskränkes den tid som står till förfogande för den skattskyldige att bemöta intendents yrkande och för prövningsnämnden att avgöra målet, eftersom prövningsnämnden senast den 30 juni skall ha behandlat förevarande slag av besvär (89 §). Det får därför normalt anses vara en tjänsteplikt för taxeringsintendent att inom föreskriven tid ingiva besvärsskrift av sådant innehåll, att av densamma framgår såväl yrkande som de skäl intendenten önskar åberopa till stöd för sin talan. Förarbetena synas förutsätta att taxeringsintendent undantagsvis äger rätt att efter den 30 april komplettera sin talan. JO uttrycker den åsikten att allenast arbetsbelastningen på taxeringssektionen icke kan anses utgöra tillräckliga skäl härför. Förhållandena bör vara sådana att det tekniskt sett icke varit möjligt att framställa preciserat yrkande inom föreskriven

tid. Dessutom bör sådana frågor, som kan bli föremål för eftertaxering, behandlas i enlighet med bestämmelserna härom, därest fullständiga besvär icke hinner anföras i ordinär väg inom föreskriven tid. Enligt JO:s mening bör reservationsbesvär få förekomma allenast då förhållande, som bör föranleda besvär av taxeringsintendent, uppmärksammats så sent att utredning härom ej hinner färdigställas innan besvärstiden utlöper, och då genom skattskyldigs förvållande utredning fördröjts, så att den ej blivit färdig i tid; i båda fallen med villkor dessutom att förutsättningar för åsättande av eftertaxering ej föreligga. Jämför i övrigt Skattenytt 1959 s. 244 o.f.

7. De lokala skattemyndigheternas verksamhet

I fråga om de *lokala skattemyndigheternas verksamhet* har JO följt tillämpningen av bestämmelserna om *arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt* och bl. a. kontrollerat att tillfälle till yttrande bereds arbetsgivaren innan beslut meddelas om ansvarighet för honom. I detta sammanhang påträffades följande fall.

En skattskyldig restfördes för kvarstående skatt enligt 1962 års taxering med tillhoppa 572 kronor. Det var upplyst att han under tiden augusti—november 1961 uppburit 2.595 kronor i arbetsinkomst utan att arbetsgivaren gjort avdrag för preliminär skatt. Utan annan utredning än denna uppgift fastställde den lokala skattemyndigheten att arbetsgivaren var jämte arbetstagaren ansvarig för det restförda skattebeloppet. Sedan arbetsgivaren anfört besvär över beslutet, utreddes det att arbetstagaren under den aktuella tidsperioden haft fast anställning hos annan person.

Arbetsgivaren befriades därför från skatteansvaret.

I yttrande till JO förklarade den lokala skattemyndigheten att anledningen till att myndigheten underlåtit att bereda arbetsgivaren tillfälle att komma in med yttrande före ansvarighetsfrågans avgörande var att frågan bedömts så klar att kommunikation inte var nödvändig.

JO uttalade i anledning härav följande.

Enligt 51 § uppbördskungörelsen skall lokal skattemyndighet, när i anledning av uppgift från skatteavdelning vid postkontor framkommer att arbetsgivare utan skälig anledning underlåtit att verkställa skatteavdrag, upprätta rapport, varav framgår belopp, som bort innehållas genom skatteavdrag. Sådan granskningsrapport skall tillställas arbetsgivaren med underrättelse om att skatt och restavgift kunna inbetalas före viss dag. Först sedan så skett äger lokal skattemyndighet, om skatten ej inbetalas, meddela fastställelsebeslut (52 § 2 mom.). I dessa fall har således skapats garantier för att arbetsgivaren skall få tillfälle att yttra sig i saken innan beslut fattas.

För fall av förevarande slag finns ej uttryckliga bestämmelser om kommunikationsskyldighet. Det ligger emellertid i sakens natur att arbetsgivaren alltid bör erhålla tillfälle att yttra sig innan ett för honom förpliktande beslut meddelas. Det saknas för övrigt anledning att tillämpa andra principer i förevarande fall än de, som kommit till uttryck i 51 § uppbördsförordningen.

I ett annat ärende hade JO anledning att erinra en lokal skattemyndighet om skyldigheten enligt 6 § uppbördskungörelsen att tillstålla skattskyldig skriftlig *underrättelse om preliminär taxering som innebär avvikelse* från avgiven deklaration med angivande av vilka uppgifter i deklarationen som frångåtts och anledningen därtill. I anledning av myndighetens upp-

Några problem i den nya aktievinstbeskattningen

Av civilekonomen Karl Einar Rasmusson

De nya reglerna för beskattning av aktievinster har nu i viss utsträckning konfronterats med verkligheten. Det visar sig, som väntat, att åtskilliga problem, som tidigare fanns latent, nu blir praktiska.

Svårigheter yppar sig, som väntat, utslutande beträffande äldre aktier, d. v. s. sådana på vilka schablonregeln blir tillämplig vid försäljning. Att frågor kommit upp i så stor omfattning beror på kursutvecklingen. Vid en stadig uppgång hade man ju vid försäljning av äldre aktier lugnt kunnat använda tioprocentregeln i förvisning om att vinst överstigande 5 % av försäljningspriset uppkommit.

lysning att skriftlig underrättelse underlåtits därför att telefonkontakt i stället tagits med den skattskyldige framhöll JO.

Jag vill emellertid tillägga, att jag finner den av häradskrivaren tillämpade regeln att per telefon taga kontakt med den, vars preliminära självdeklaration synes föranleda avvikelser, vara mycket värdefull som komplement till underrättelseskyldigheten enligt 6 § uppbördsförordningen. Genom telefonkontakten skapas möjligheter till ökad förståelse för avvikelserna och större säkerhet för att den preliminära taxeringen blir riktig. Enligt min mening finns därför goda skäl att även fortsättningsvis tillämpa detta förfarande i den omfattning, som med hänsyn till avvikelsernas beskaffenhet finnes ändamålsenlig.

B. L.

På grund av den nedgång, som inträffat, måste man mycket ofta göra åtminstone en överslagsberäkning och inte så sällan också finräkning. Låt mig ge ett exempel ur verkligheten.

En person innehar 59 aktier i samma bolag, anskaffade enligt följande:

20 st.	köpta	1940	för	170
3 st.	„	vid nyem. (1—8)	för	200
		(kompletteringsköp av 4		teckn.rätter)
5 st.	„	vid nyem. 1952 (1—5)	för	150
		(kompletteringsköp av 2		teckn.rätter)
5 st.	„	vid nyem. 1960 (1—5)	för	125
		(3 överblivna teckn.rätter		sålda)
6 st.	„	vid nyem. 1962 (1—5)	för	175
		(3 överblivna teckn.rätter		sålda)
5 st.	„	vid nyem. 1964 (1—8)	för	165
		(kompletteringsköp av 1		teckn.rätt)
8 st.	„	vid nyem. 1965 (1—5)	för	160
		(4 överblivna teckn.rätter		sålda)
7 st.	erhållna	vid fondemission	1965.	
59 st.				